

Elisabet Hansen, Kavslund skriver om sine forældre: Nielsine Hansen f.Meng og Johan Henrik Hansen

Far og mor blev gift den 25. november 1910 i Over Jerstal. De boede nabo til min moster Marie og Onkel Frederik, hos dem blev deres bryllup holdt, der var så smukt og stjerneklart den nat at de kunde gå med Køkkenlampen tændt over til dem selv, ikke en Vind rørte sig, deres Fremtid blev en mere ...fuld sejlads. Fra Over Jerstal flyttede de til Toftlund, hvor Far blev Staldkarl på Frosch Hotel, nu er det blevet til Spar To. Min mor fik arbejde i Gartneriet hos Gartner Christensen, som havde begyndt på Gartneri i Mejerigade i Toftlund.

Min ældste Søster Dikke blev født i Over Jerstal d. 18. sept. 1911. Hun blev gift med Anker Wolff, Dikkens fulde navn var (Kirstine Marie Hansen) de havde ti Børn: Ida, Anne, Carla, Signe, Henrik, Kirsten, Carl Appel, Hans og Anker. Opdrog Barnebarnet Henning.

I Toftlund blev min Bror Haise født d. 9. marts 1914 (Hans Simonsen Hansen) Senere flyttede de til Kastrup ved Gram. I Efteråret 1914 blev Far indkaldt til Krigstjeneste, havde han haft sine papirer i orden var han blevet fir, hans Forældre var nemlig optanter (dansk undersatter). Far skulde selv have fået sine papirer flyttet dan han blev myndig (21 år) det havde han forsømt, det hans to andre Brødre også.

Jens Peter fra Tiset blev taget til fange først i Krigen, han kom i Fransk fangelejr, senere kom han til England i Engelsk fangenskab. Farbror Hans Peter fra Warming deseterede til Danmark. Mor boede så en tid i Kastrup, der blev jeg født Pinselørdag den 26. maj 1917, senere flyttede hun til Haderslev. Jeg er døbt i Gram Kirke, (Frederikke Elisabeth Hansen) gift Hansen. Børn, Aksel, Niels, Henrik, Lilly, Jørgen og Carlo. Mor flyttede til Haderslev fordi hun mente det var nemmere at klare sig inde i Byen, men det havde også sin pris det kneb med æg, mælk og Kød samt smør, men Mor var ikke så rådvild, da Mor nu havde så mange gode Venner i Kastrup tog Mor mig og lagde mig i Barnevognen og kørte fra Haderslev til Kastrup for at bytte Kaffemærker og Sukkermærker med Æg, Flæsk og Smør, det var ulovligt men i Krigstid gælder alle kneb, varene blev lagt i bunden af Barnevognen, og mig lille, ovenpå, jo jeg var tidlig Smugler, når Mor så nåede Byporten sted der Vagtposter alle skulde vise deres Legimationskort for at komme ind, imens var jeg faldet godt i søvn, soldaterne sagde: ”Lad hende ligge, hun sover så godt”, de var også forstående de fleste. Mor boede i nærheden af kassernen, der var den ordning at der kunde hentes Mad der var tilovers i Køkkenet af dem som havde deres Mænd med i Krigen. Min søster og Bror fik så en lille Spand og gik derop og fik den fyldte hver dag. Det var også småt med Brændsel, der var mange på Banegårdsterrænet når der lossedes Kul og Koks, det var om at komme først, der Lossedes gerne tidligt om Morgenen.

Krigen sluttede i november 1918. Far var heldig han blev kun lettere såret en Gang, det gav en ekstra Orlov og tjeneste i Køkkenet bag fronten. Far havde været med både ved Vestfronten og Østfronten, når de havde været særligt udsat gav det også en ekstra orlov. Far fortalte sjældent om krigen, hans slagord var aldrig mere krig. (Stauings slagord)

Da far kom hjem boede Mor stadig i Haderslev, men de kunde ikke finde sig tilfreds i Byen, så de flyttede til Lindet Skov.

Mor fik en lille Arv fra sine plejeforældre og Far fik en Krigserstatning. For det købte de en Gård i Stursbøl, der blev Anne født d. 11. April 1920. (Anne Christine Hansen) gift Klingenberg Børn: Signe, Marie og Edith.)

På den tid begyndte dem vi kaldte Gårdslagtere at grassere det rette navn var (Kæltringer) de købte Gårde op og solgte til store priser, de købte så Gården af far, han stolede for godt på dem, dernæst Købte de en Ejendom i Ladegård ved Vojens.

Senere købte i Svinhøj ved Lindet Skov, hver gang gjorde Far den næstbedste Handel. Jo der var mange pæne Navne blandt Gårdslagterne, Tjelde Vortmand, hellig Hans, Jens Kraft m.m. Ved den

sidste handel var vi havnet i et lille Hus 2 km. Østen for Toftlund, det var et Hus Jens Kraft lejede ud, han havde suget den sidste saft og kraft der var tilbage.

Det blev trange tider, far begyndte at handle med fisk, som han cyklede rundt med, vi levede nærmest på sultegrænsen. Her blev Peter født den .12. september 1922. I det hus vi boede i dengang det bor min søstersøn (Diddes) Karl Appel Wolff, han købte for nogle år siden, han er ungarl. Vi skulde hente fiskene på banegaarden i Toftlund og derfor flyttede de til Toftlund igen, vi kunde kun få et mægtig stort rum nærmest et sal, der havde været Kosmorama (Biograf) den var flyttet over på Centralhotellet. Der var en særlig indgang fra Gaden der fik mor indrettet en lille blomsterforretning for gartner Christensen som selv skummede Fløden så forretningen måtte lukkes. Vi fik så endelig en lejlighed nede på det der senere blev kaldt "De Unges Hjem", Bygningen er revet ned.

Under Tysketiden var det Kommuneforstanderbolig, der var kælder under hele huset som var blevet brugt til arrest, meget højt til loftet og store upraktiske rum, der var indrettet tre lejligheder, inde ved siden af os boede en Familie Lambertsen, oven på boede Fru Holm en meget rar gammel dame, hendes datter var Bestyrerinde på Børnehjemmet som lå nede bag hvor vi boede. Hun var lige modsætning til sin mor, hun var en harsk og ondskabsfuld gammel Jomfru, Børnene fik en meget dårlig behandling som nogle år senere blev oprævlet da hun blev meldt og kom i Retten, det var grov Børnemishandling. Børnene var helt afsondret fra Omverdenen der var stor stakit udenom, de var forbudt at tale med os. Det var køkkenpigen der meldte forstanderinden da Frøken Holm blev afskediget med øjeblikkelig varsel. Børnene var så glad for køkkenpigen hun hjalp dem over de værste vanskeligheder, Nu går Børnene i almindelig Kommuneskole.

Forstanderinden er det Menneske som jeg virkelig har hadet for første gang, da hun smed os ud, efter den Vinter som jeg nu vil skildre.

Vinteren 1923-1924

Det blev en meget streng vinter megen sne og streng frost fra midt i november. Jeg har fået fortalt der var mange der frøs ihjel julenat dette år. Der var blandt andet en mand som boede alene i et lille hus ved siden af Kjemsgård (ved Hygum)han plejede hver juleaften at være inviteret over på gården for at fejre juleaften sammen med dem. Da han skulde hjem tilbød de ham at blive på grund af vejret men han vilde hjem til sig selv, karlene vilde gå med ham, ikke tale om han kendte vejen som sin egen bukselomme, Juledagsmorgen fandt de ham liggende død i sneen han var kommet til at gå i ring. Det var min svigersøns fars farbror. En ungarl fra Kam var mere heldig, han skulde fejre Juleaften hos sine Forældre i Tange ved Ribe. Det blæste og sneede kraftigt, derfor tog han af sted før det blev mørkt, han tog Hesten og red hjem. Næste Dags morgen skulde han hjem da han havde nogle dyr der skulde fordres, han kunde hverken finde vej eller sti, men det kunde Hesten, det blev hans redning. Det var Hans Christensen der i Efteråret havde købt ejendommen, han var Ungkarl. Min søn købte ejendommen af ham i 1963. Det var en meget kold og brændelsslugende lejlighed vi beboede i Tyskerstil, i stuen stod en mægtig Flisekakkellovn når den først var varm varmede den godt.

Far havde samme bestilling som Jens Vejmand når vejret tillod det, han slog sten til skærver nede i Ørderup, der var ikke andet at få, Fagforening var der ikke noget der hed dengang.

På grund af den megen fattigdom var vores Helbredstilstand meget svækket. Det var det år den spanske syge huserede i Toftlund. Den gamle Bedstemor inde ved Lambertsens døde den Vinter. Først i November fik vi Mæslinger, dernæst den spanske syge en ondskabsfuld art af Influenza. Min lille Søster og Hans fik Lungebetændelse. Det var kun min store Søster (Didde) og Far der holdt sig oven senge, min lille Bror (Peter) på et år slap let over det. Det var strenge tider, Husleje, kost, medicin og Brændsel, ingen arbejde det meste af tiden. Vi kunde få 20 kr. fra Kommunen i den værste tid, de skulde betales tilbage når Far fik arbejde.

Havde vi ikke haft så god, menneskelig og alt opfordrende en læge som gamle Dr. Johansen, han var for Toflunds borgere en læge ligesom Dr. Svitt i Ribe, var altid bredvillig når der var sygdom og fattigdom vendte de deres pung på køkkenbordet, her er penge til Medicin.

Doktor Johansen beklagede sig til de bedst stillede borgere i byen om vores uforskyldte nød, han fik en aftale med de forskellige i Byen om at vi kunde hente varm Mad rundt om hver anden dag, det blev vores redning. Min Bror (Haise) på ni år blev kørt på Sygehuset i Gram et par dage før Jul, han havde fået Tæring (Tuberkulose) som det blev kaldt dengang.

Lillejuleaftensdag tog Mor og Far med toget til Gram, dengang gik lillebanen Vojens-Rødning. Hvorledes Mor og Far havde fået fat på et par snørestøvler husker jeg ikke, det har nok været et par aflagte, det blev den største glæde Hans oplevede og den sidste han forlangte de skulde hænge på hans Seng så han kunde se dem hele tiden, han døde Juledag, samtidig var min lille søster Anne så syg de troede hun havde gjort ham følgeskab. Juleaftensdag kom doktor Johansen og Frue med godter poser, fra Præstegården fik vi en hel sending Tøj, fra købmand Ullerup fik vi en stor kasse m legetøj m.m. hen mod aften kom gårdejer Bjørholm og hans Kone fra Ørderup kørende i kane, de kom med Steg, Medisterpølse, rødkål og Sveskegrød, det blev Jul trods alt.

Min Bror blev begravet først i Nytåret, jeg husker ham tydeligt da han lå i Kisten. Det var en besværlig transport da han skulde hentes i Gram, der lå så megen sne på Vejen mellem Højrup og Gravlund, på dette stykke fulgte Banen vejen, der var så megen sne de havde kun fået banen ryddet, på den strækning blev de nødt til at køre langs Banelinjen, der gik en Mand et godt stykke foran Ligtoget og en bagefter for at advare Togføreren, heldigvis er det kun et kort vejstrækning fra Højrup til Stenderup. Tiden gik så til hen først i Marts kom Frk. Holm om tre dage så er i ude, Mor blev meget ulykkelige Far var ikke hjemme, jeg stod ved siden af Mor, jeg kunde godt have krasset Øjnene ud på hende.

Vi fik så en stor Stue i Gøtterup Kro hos nogle Venner (Beck). Der tilbragte jeg nogle af mine bedste og sorgløse Barneår. De havde en Dreng på min alder (Alf) vi var sammen det meste af tiden, vi strejfede rundt på eng og i mark, det var en god sommer med masser af sol. Derude begyndte jeg at gå i Skole, Tirslund Skole

I Efteråret flyttede vi så til Toftlund op til Sofus Hübschmann, der skulde Mor så malke for Huslejen. Den Sommer vi boede i Gøtterup var Søster Anne på Sdr. Vilstrup Helsehjem, året efter var jeg dernede, det var Dronning Alexandrine der ejede det, det var forbeholdt Børnene af fhv. Krigsdeltagere.

Mor og Far kom aldrig ret over den Vinter, den var dybt prentet i deres sind, det bevirkede at kosten kom i først række senere de materielle goder.

Vi fik det bedre, Far var aldrig arbejdsløs, han har arbejdet ved mange ting, ude at tjære tage, Vejarbejde og en tid var han hos Mathias Høeg. Han var tro til sit arbejde, hvad han lovede det holdt han. Efter nogle år flyttede vi ned til Tobakshandler Callesen, Mor kunde ikke holde ud at malke så mange Køer to gange om dagen, det var en fugtig lejlighed, derfra flyttede de ned til Gartner Christensen igen, men nu boede de i Østergade i et stort Hus med fem lejligheder, vi boede helt oppe under taget. Der blev jeg konfirmeret, det var en meget dårlig trappe der op, men så fik de lovning på vores gamle lejlighed hos Sofus Hübschmanns, Mor kunde blive fri for at malke, Sofus havde fået dem der boede ved siden af til at malke. I mellemtiden var der bygget en Kartoffelmelsfabrik, der fik far så arbejde. Far var kommen i Socialdemokratiet og Fagforeningsmand, senere kom han i Bestyrelsen for Socialdemokratiet, der fik de mange gode venner. En dag så de en annonce i Avisen om at stillingen som Graver ved Toftlund Kirke var opslået ledig, den søgte de og var heldige at få den, de var ved Kirken i fjorten år, det blev de alderbedste år de har haft sammen. De kom i Graverforeningen, der fik de atter nye og gode Venner, men med at flytte rundt var stadig deres problem, de vilde gerne op i nærheden af Kirken, de fik så foreløbig en lejlighed i den gamle skole, så hos Høgs i Sønderbyen, dernæst en lille

Lejlighed hos Kirsten Rosenberg, dernæst fik de en større lejlighed hos Alfred Nielsen, der boede de til de holdt op ved Kirken. Det var som om de var blevet rodløse af al deres modgang. Da Mor og Far måtte holde op ved Kirken på grund af Mors dårlige helbred, flyttede de ned til min Søster i Obbekær, hun vilde gerne tage sig af dem, men det blev en skuffelse, de kunde slet ikke undvære Toftlund som de var så stærkt knyttet til.

De blev så enige om at de kunde flytte hjem til min Bror (Peter) de har fire Børn, (Hans Ole, Niels Christian, Jens Erik og Elinor) De havde ikke ret meget plads en to værelses lejlighed, men hvor der er Hjerterum er der også Husrum, vi Søsken er alle enige om, der var ingen af os der kunde havepasset Mor som min Svigerinde.

Anne og Peter boede hos Fredensborgs, der døde Mor den 20. dec. 1952 blev begravet juleaftensdag.

I mens var Peters Børn blevet så store de trængte selv til plads til Børnene. Så flyttede Far ned i Vestergade hos Sidde Bondesen, senere flyttede han fire gange igen, han kunde ingen steder finde sig hjemme, omsider flyttede han på Alderdomshjemmet, jeg kunde forstå på Far at han skulde være flyttet der ned med det samme, det var nemlig Mors ønske men hun nåede det ikke. Far døde den 19. nov 1967 og blev begravet den 25. nov. på deres Bryllupsdato.

Mors fulde navn var Nielsine Anne Christine f. Meng f. 30. sept. 1885 i Uldal

Fars fulde navn var: Johan Henrik Hansen f. 25. april 1881 i Endrupskov.

Elisabeth Hansen
Kalvslundvej 20
Kamp
6760 Ribe

GRAVSTEN OVER

Nielsine A.K. Hansen f. Meng 30.09.1885 i Uldall og Johan Henrik Jansen f. 25.4.1881 i Endrupskov

står på Toftlund kirkegård